

KUVAT: OLLI TURUNEN

Kriminologi ja rikoskirjailija pitää orjaa

Tukholmalainen poliisi Leo Junker on kriminologi-kirjailija **Christoffer Carlssonille** kuin eräänlainen orja. Junker on sarjahahmo, josta Carlsson aikoo kirjoittaa neljä teosta. Toisen Junker-teoksen suomennos toi kirjailijan Helsinkiin toukokuussa 2015.

Christoffer Carlsson saattaa seistä ruokajonossa miettien, mitä Leo Junker ajatteli edellä jonottavista ihmisistä. Carlsson on ruotsalainen kirjailija, Junker hänen henkilöhistoriansa.

”En jonossa mieti Junkerin ajatuksia kovin tosissani, vaan lähinnä ajanvietteenä. Silti olemme aika läheisiä. Hän on kuin minun orjani”, Carlsson kuvailee.

Erilaisia he ovat. Junker synkistelee. Carlsson hymyilee, nauraa ja vitsailee. Hän on kriminologi ja viisi dekkaria kirjoittanut ruotsalais-kirjailija.

”Olen alusta lähtien halunnut kuvata juopaa nuorten ja vanhempien ihmisten välillä”, hän sanoo ja tiedostaa voivansa vähitellen etääntyä nuorten maailmasta. Oma elämä kulkee eteenpäin: Carlsson on menossa pankkiin asuntolainaneuvotteluun ja ensi vuonna hän täyttää 30 vuotta.

Sarjahahmo Leo Junker syntyi, kun Carlsson valmisteli kriminologian väitöskirjaansa. Tieteellistä työtään

varten hän teki jopa 70 haastattelua.

”Materiaalista alkoi hahmottua kuva, että ihmisillä saattoi olla lähes sama tausta, mutta toisesta tuli rikollinen, toisesta ei. Sitä miettiessä kirjailija minussa heräsi”, Carlsson sanoo.

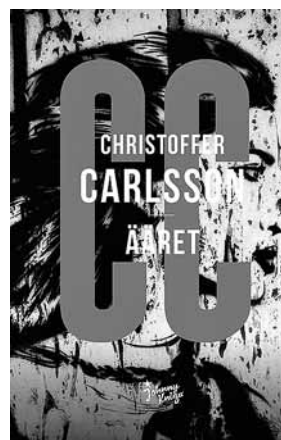
Siinä vaiheessa häneltä oli julkaistu kaksi teosta. Carlssonin sormet syyhyisivät kirjoittamaan tarinaa ystävydestä. Toisesta ystävästä tulee rikollinen. Entä toisen kaveruksen ammatti?

”Mietin aluksi, että poliisi, ja heti hylkäsin sen. Rikoskirja ja poliisi, niin tyyppillistä! Kävin läpi opettajan, sosiaalityöntekijän ja lääkärin ammatit, mutta ne eivät tuntuneet sopivan, joten palasin poliisiin.”

Valitussa ammattikunnassa piti vallita kollegioiden välinen hegemonia.

”Jo ensimmäisessä kirjassa kollegat pettävät Junkerin”, Carlsson sanoo.

Kirjailija tietää, kuinka monta Junker-romaania syntyy. Neljä. Kolmas ilmestyy syyskuussa 2015 Ruotsissa nimellä *Mästare, Väktare, Lögnare, Vän*. Sen käsikirjoituksesta on teh-

KANSI: MARTTI RUOKONEN

ty jo kirjan näköinen koevedos. Helsingissä vieraileva Carlsson näyttää, kuinka jo ensimmäinen sivu on täynnä korjauksia.

”Vielä vähän viilaamista”, hän sanoo. Ja nauraa.

Tekstin editointi, käsikirjoituksen muokkaaminen, on Carlssonista kaikkein paras vaihe kirjoittamisessa.

Ääri liikkeit ja uudet puolueet

Vastasuomennettu Leo Junker -kirja, *Ääret*, käy käsiksi ääri liikkeisiin.

”Kun viimeistelin kirjaa reilu vuosi sitten, poliittinen tilanne oli Ruotsissa äärimmäisen sekava ja avoin konflikti näkyvissä. Nyt on pinnalta katsoen rauhallisempaa”, Carlsson sanoo.

Hänen mukaansa ruotsidemokraatit on avoimesti ottanut välimatkaa ääri liikkeisiin ja uusnatseihin.

on muuttamassa hieman isompaan asuntoon Telefonplanille. Asuinalueen tyyli kesynty, sillä kirjailija asuu tätä nykyä perheineen eteläisessä lähiössä, Hagsätrassa.

”Siellä asuu melko paljon ihmisiä, joilla ei aina mene kovin hyvin. Ensin tunnelma on vähän viileä, mutta pinnan alla väreilee monenlaista yhteisöllisyyttä ja välittämistä. Sellainen on tyypillistä monille, vähän vieroksutuille asuinalueille ja monille muillekin rajuille paikoille, kuten sairaalan psykiatriselle osastolle, joka on kirjassani”, hän sanoo.

Kirjailijan näkökulma kaupunkiin on omanlaisensa.

”Olen maalaispoika enkä voisi koskaan kirjoittaa siitä Tukholmasta, jota Jens Lapidus kuvaava. Pidän kyllä kovasti hänen kirjoistaan.”

Carlsson nimeää maanmiehistään suosikeikseen muiden muassa Leif GW Perssonin, Åsa Larssonin ja Liza Marklundin.

”Odotan kovasti hänen seuraavaa kirjaansa, viimeistä Annika Bengtzon -sarjassa. Kun Marklundin ensimmäinen kirja ilmestyi, Halmstadin postissa työskentelevä mummoni sai sattumalta sen ja toi minulle.”

Carlsson luki Marklundin *Utispommin* henkeään pidättäen. Dekkareita lukeva nuorukainen tunsu, että Marklund uudisti rikoskirjallisuuden sääntöjä.

Mitä sääntöjä sinulla itselläsi on?

”Varmaan useitakin, mutta pidän ainakin tärkeänä, etten kulje helpoia tietä pitkin, etten etene tarinasani ennalta arvattavasti.”

Kun Carlsson nuorena ahmi rikoskirjoja, Mankellia, Nesseriä ja muita kuuluisuuksia, hän huomasi heidän julkisuudessa puhuvan jostakin Sjöwall-Wahlööstä. Juuri niitä rikoskirjoja ei vain saanut mistään!

”Kunnes äiti vei minut antikvariattiin. Löysin ensin *Roseannan*, sen jälkeen *Miehen, joka katosi savuna ilmaan*, ja tajusin vihdoon, mistä kaikki puhuvat.”

Ⓢ Christoffer Carlssonilla oli Helsingin-vierailullaan mukanaan tulevan Junker-dekkarinsa koevedos. Huolellisesti tekstejään viimeistelevä ja hiova kirjailija havaitsi, että jo teoksen ensimmäinen sivu on syytä muokata perusteellisesti uusiksi. ”Vielä vähän viilaamista”, Carlsson nauraa.

Kirjaansa varten hän paneutui Säpon, Ruotsin turvallisuuspalvelun, tutkimukseen ääri-liikkeistä.

”Silti tiedämme vain vähän ääri-liikkeistä ja niihin kuuluvista. Kuukaan ääri-liikkeen sisällä ei suostu puhumaan. Kun joku irtaantuu liikkeestä, hän on valmis avautumaan, mutta se on eri asia silloin”, Carlsson sanoo.

Carlssonin lapsuuden ja nuoruuden kotikaupungissa, Halmstadissa, yhtäkkiä jotkut nuoret miehet ajelivat päänsä kaljuiksi ja ryhtyivät uusnatsiksi.

”Halusin kuvata ystävyyttä, petosta ja ristiriitoja, kun jokin asia erottaa kaverukset”, Carlsson sanoo. Nyt hän ei hymyile.

”Minulla oli ystävä, joka muistuttaa yhtä kirjani henkilöä, Jonathania.”

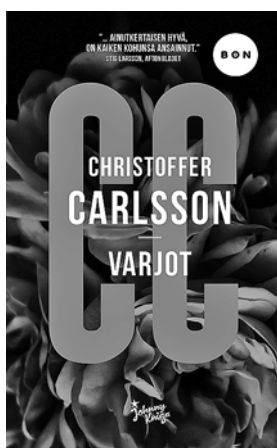
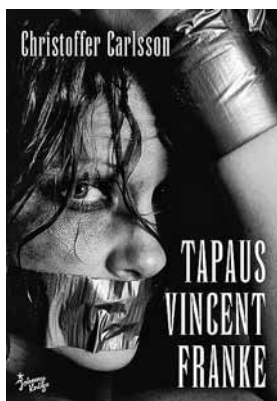
Kirjassa joku kysyy, kuinka kaikkein kilteimmätkin voivat mennä mukaan ääri-liikkeisiin ideologioiden ja toiminnan vetämänä. Lukija kysyy, kuinka Ruotsin kaltaisessa tasa-arvoon ja hyvinvointiin pyrkivässä yhteiskunnassa sikiää kovien arvojen ääri-liikkeitä. Ei tunnu olevan vastauksia näihin kysymyksiin.

Valoa synkässä paikassa

Kirjoissaan Carlsson kuvaa Tukholmaa samaan aikaan kylmästi ja lämmöllä.

”Itse en voisi asua missään muualla Ruotsissa. Pidän paikoista, joissa on koko ajan ääniä, valoja, ihmisiä ja liikennettä. Pidän suurkaupungeista”, Carlsson sanoo.

Carlssonin perheessä on seitsemän kuukauden ikäinen poika, ja perhe

KANSI: MARTTI RUOKONEN

Carlssoniin teki vaikutuksen parisunnan lakoninen, mutta jännitetty yllä pitävä kirjoitustyyli ja se, että tarinat ovat kiinni yhteiskunnassa.

”Parhaat rikosromaanit, kuten James Ellroyn tuotanto ja monet muut, kertovat yhteiskunnasta ja ihmiselämän tärkeimmistä asioista.”

Kriminologin luokkamatka

Carlsson työskentelee tuntiopettajana Tukholman yliopistossa ja kirjoittaa.

”Jos saisin vanhempainvapaan jälkeen puolipäiväisen työpaikan yliopistolta ja voisin kirjoittaa lopun aikaa, se olisi täydellistä”, hän sanoo.

Akateemiseen maailmaan soljattaneen Carlssonin isä on automekaniikko. Äiti työskentelee siviilivirassa poliisilaitoksella. Perheessä ei luettu kirjallisuutta.

”Kukaan ei usuttanut minua lukemaan. Noin yhdeksänvuotiaana luin Viisikoita ja ajattelin, miksei kukaan ole kertonut minulle tästä salaisesta maailmasta”, hän sanoo.

Kun lukio päättyi, Carlsson tahtoi opiskella lisää ja päästä pois pikkukaupungista, Halmstadista. ”Kriminologiaa pystyi siihen aikaan opiskelemaan vain Tukholmassa, joten hain sinne.”

Hän muutti pääkaupunkiin kymmenisen vuotta sitten. Opinnot avasivat oven yhteiskuntaan.

”Rikokset liittyvät aina yhteiskuntaan. Jos esimerkiksi tutkii jotakin vuosikymmentä ja rikoksia, taustalta löytyy aina muuta tietoa. Kun 1970-luvulla autovarkauksien määrä lisääntyi, sen takana on ajatus kansankodista, jossa ihmisellä on oma auto ja autoja tuli yhä enemmän.”

Kirjailija hyödyntää kriminologin asiantuntemustaan rikoskirjoissaan.

”Tiedän, missä kohdassa voin vähän huijata ja missä en”, hän sanoo.

Suomessa käydessään Carlsson vieraili Helsingin Sörnäisten vankilassa. Kriminologina hän tuntee vankiloiden olosuhteet.

”Pidän tärkeänä, etten kulje helppoa tietä pitkin, etten etene tarinassani ennalta arvattavasti.”

”Nykyään moni jauhaa siitä, miten hyvin asiat ovat vankilassa. Totta kai se riippuu siitä, mihin vertaa. Saahan vanki ruokaa ja hänellä on

huoneessaan sänky, tuoli, pöytä ja läheisten kuva pöydällä. Silti vapauden vieminen ihmiseltä on todella iso asia.”

Christoffer Carlsson (s. 1986)

Jo alle 30-vuotiaana Christoffer Carlsson on ehtinyt saavuttaa paljon kirjailijanurallaan. Hänen esikoisromaaninsa *Tapaus Vincent Franke* julkaistiin 2010. Carlsson oli osallistunut Pirat-kustantamon ja Aftonbladet-lehden kilpailuun, jossa hänen käsikirjoituksensa pääsi loppukilpailuun. Suomeksi teos ilmestyi Outi Mennan kääntämänä 2011.

Carlssonin toista dekkaria *Den enögda kaninen* (2011) ei ole suomennettu.

Seuraava teos *Varjot* (*Den osynlige mannen från Salem*) voitti Ruotsin dekkariakatemian palkinnon vuoden 2013 parhaana rikosromaanina ja aloitti sarjan tukholmalaisesta poliisista Leo Junkerista.

Toinen Junker-romaanin *Den fallande detektiven* ilmestyi Ruotsissa viime vuonna ja loppukeväästä 2015 suomeksi nimellä *Ääret*. Leo Junker -sarjaa on viety jo 19 maahan. Molemmat Junker-kirjat on suomentanut Tarja Lipponen.

Carlsson on Tukholman yliopistosta väitellyt kriminologi, ja Euroopan kriminologien yhdistys valitsi hänet vuonna 2012 vuoden nuoreksi kriminologiksi.

Kirjailija asuu Tukholmassa avovaimonsa ja pienen poikansa kanssa.